

SCENARIUSZ

MODUŁ 2: Zarządzanie Środowiskowe i Kwestie Klimatyczne

SCENARIUSZ - 16 GODZIN

Ten projekt został sfinansowany przy wsparciu Unii Europejskiej. Niniejsza publikacja odzwierciedla wyłącznie poglądy autora, a Unia Europejska nie ponosi odpowiedzialności za żadne wykorzystanie zawartych w niej informacji.

Projekt: Akademia zrównoważonego rozwoju - Zarządzanie ESG w kształceniu zawodowym KA220-VET - Partnerstwa współpracy w sektorze kształcenia zawodowego.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

GREEN
INDUSTRY
FOUNDATION

ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE I KWESTIE ZWIĄZANE Z KLIMATEM

Czas trwania: 16 godzin lekcyjnych

Uczestnicy: Kadra kierownicza, średniego szczebla MMŚP

OPIS SZKOLENIA:

Szkolenie "Zarządzanie środowiskowe i kwestie związane z klimatem" jest skierowane do kadry zarządzającej, głównie w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP). Jego głównym celem jest dostarczenie uczestnikom specjalistycznej wiedzy i praktycznych umiejętności, które umożliwią im efektywne zarządzanie kwestiami związanymi ze środowiskiem i zmianami klimatycznymi.

Moduł ten koncentruje się na zagadnieniach związanych z wpływem działalności organizacji na środowisko oraz metodami zarządzania kwestiami środowiskowymi. Uczestnicy dowiedzą się, jakie wyzwania niesie ze sobą zmiana klimatu, a także jakie mogą być skutki nieodpowiedzialnego działania organizacji w tym obszarze. Moduł ten pozwoli uczestnikom zrozumieć, dlaczego zarządzanie środowiskowe i klimatyczne staje się coraz bardziej kluczowe dla dzisiejszych przedsiębiorstw, zwłaszcza w kontekście rosnącego znaczenia zrównoważonego rozwoju dla interesariuszy i inwestorów.

Uczestnicy szkolenia zdobędą także praktyczną wiedzę na temat narzędzi i technik wykorzystywanych do oceny wpływu organizacji na środowisko oraz strategii zarządzania tymi kwestiami. Szkolenie stanowi doskonałą okazję do poszerzenia kompetencji niezbędnych do efektywnego zarządzania środowiskiem i klimatem w dynamicznym otoczeniu biznesowym.

CEL SZKOLENIA:

Celem jest zaprezentowanie wpływu działalności biznesowej na środowisko oraz przedstawienie sposobów zarządzania środowiskowego w firmie oraz przedstawienie aktualnych wyzwań związanych z klimatem i sposobów, w jakie firmy mogą wprowadzać zmiany, aby przyczynić się do poprawy sytuacji.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

GREEN
INDUSTRY
FOUNDATION

EURECYS

DIALOG
of Transformation

EFEKTY KSZTAŁCENIA:

- Zdobyć wiedzę na temat wpływu działalności organizacji na środowisko oraz sposobów zarządzania kwestiami środowiskowymi
- Poznać wyzwania związane z klimatem i zmianą klimatu oraz skutków nieodpowiedzialnego działania organizacji w tym zakresie
- Zrozumieć potrzebę wprowadzenia skutecznych strategii zarządzania kwestiami środowiskowymi i klimatycznymi
- Umiejętność zastosowania narzędzi i metod zarządzania kwestiami środowiskowymi w praktyce
- Świadomość roli organizacji w działaniach na rzecz ochrony środowiska i zmniejszenia negatywnego wpływu na klimat
- Zdolność do identyfikacji i zarządzania ryzykiem związanym z kwestiami środowiskowymi i klimatycznymi w organizacji
- Umiejętność opracowywania skutecznych strategii działań na rzecz ochrony środowiska przeciwdziałania zmianom klimatu w organizacji

METODY DYDAKTYCZNE:

- Wykład
- Dyskusja grupowa
- Studium przypadków
- Ćwiczenia

RAMOWY PROGRAM SZKOLENIA:

1. POWITANIE I WPROWADZENIE

2. **Moduł I:** Wpływ działalności organizacji na środowisko

3. **Moduł II:** Narzędzia i metody zarządzania kwestiami środowiskowymi

4. **Moduł III:** Zarządzanie środowiskowe w firmie

5. **Moduł IV:** Kwestie związane z klimatem i zmianą klimatu

6. **Moduł V:** Skutki nieodpowiedzialnego działania organizacji w zakresie klimatu

7. **Moduł VI:** Skuteczne strategie zarządzania kwestiami środowiskowymi i klimatycznymi

8. PODSUMOWANIE

MERYTORYCZNA ZAWARTOŚĆ MODUŁÓW

Moduł I: Wpływ działalności organizacji na środowisko (czas trwania ok. 75 min)

- Definicja wpływu organizacji na środowisko
- Analiza kategorii oddziaływania działalności biznesowej na otoczenie
- Zarządzanie środowiskowe
- Obszary wpływu działalności biznesowej
- Wpływ działalności biznesowej na środowisko: emisje gazów cieplarnianych,
- Zużycie energii, gospodarka odpadami
- Omówienie zagadnienia dot. jak biznes może wspierać cele zrównoważonego rozwoju

Moduł II: Narzędzia i metody zarządzania kwestiami środowiskowymi (czas trwania ok. 165 min)

- Systemy Zarządzania Środowiskowego
- Norma ISO 14001 jako standard narzędzi do efektywnego zarządzania kwestiami środowiskowymi
- EMAS – międzynarodowy system zarządzania środowiskowego
- Zielone Technologie i innowacje – w zakresie zrównoważonej działalności organizacji
- Rola szkoleń i edukacji pracowników w kontekście przeciwdziałania negatywnemu wpływu na środowisko
- Strategia zarządzania łańcuchem dostaw z perspektywy zrównoważonego rozwoju

Moduł III: Zarządzanie środowiskowe w firmie (czas trwania ok. 155 min)

- Koncepcja zrównoważonego rozwoju
- Definicja i przykłady Gospodarki Obiegu Zamkniętego
- Polityka środowiskowa
- Certyfikaty i standardy
- Raportowanie i ocena wpływu na środowisko
- System monitorowania wpływu na środowisko

Moduł IV: Kwestie związane z klimatem i zmianą klimatu (czas trwania ok. 45 min)

- Zmiany klimatyczne, ich przyczyny i skutki
- Cele związane z redukcją emisji gazów cieplarnianych
- Rola firm w redukcji emisji i osiaganiu celów klimatycznych
- Dobre praktyki w zakresie zarządzania klimatem

Moduł V: Skutki nieodpowiedzialnego działania organizacji w zakresie klimatu (czas trwania ok. 95 minut)

- Problemy związane z klimatem
- Ryzyko związane z odpowiedzialnym działaniem w kontekście zmian klimatycznych
- Przykłady długoterminowych skutków zagrożeń klimatycznych
- Narzędzia i techniki w zakresie zarządzania ryzykiem klimatycznym

Moduł VI: Skuteczne strategie zarządzania kwestiami środowiskowymi i klimatycznymi (czas trwania ok. 125 min)

- Strategie zarządzania kwestiami środowiskowymi i klimatycznymi
- Korzyści z wdrażania strategii
- Współpraca podmiotów w zakresie zarządzania środowiskowego i na rzecz klimatu

ROZWIĘCIĘ POSZCZEGÓLNYCH PUNKTÓW PROGRAMU SZKOLENIOWEGO POWITANIE I WPROWADZENIE (30 MINUT)

AGENDA:

Serdeczne powitanie uczestników.

Przedstaw się uczestnikom, podając kluczowe informacje:

- Imię i nazwisko
- Wykształcenie i doświadczenie zawodowe
- Zainteresowania i obszary ekspertyzy
- Lokalizacja ważnych punktów, takich jak toalety, kosze na śmieci, wyjścia ewakuacyjne/ alarmy przeciwpowodziowe.

Wyjaśnienie istoty szkolenia:

- Podkreśl, dlaczego szkolenie jest ważne dla uczestników.
- Wskaż, jakie korzyści mogą wynikać z uczestnictwa, wskazując na zdobycie konkretnych umiejętności lub wiedzy.

Przedstawienie ogólnego planu dnia/modułów:

- Zaprezentuj plan dnia lub modułów, aby uczestnicy mieli jasny obraz przebiegu szkolenia.
- Podkreśl entuzjazm związanego z dzieleniem się wiedzą i doświadczeniem.
- Zachęć uczestników do aktywnego udziału w szkoleniu

Wskazówka dla trenera:

Wykorzystaj podcast wprowadzający do tematyki szkolenia.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

GREEN
INDUSTRY
FOUNDATION

ZASADY GRUPY

Możesz rozdać uczestnikom karteczki samoprzylepne i poprosić ich o napisanie swoich pierwszych myśli na temat zasad grupy. Upewnij się, że precyzują, że zasady grupy powinny mieć formę "Robimy... Mówimy... Słuchamy..." zamiast "Nie robimy..." w celu stworzenia pozytywnego nastawienia i atmosfery w grupie.

Daj uczestnikom 2 minuty na napisanie, zbierz karteczki, odczytaj je na głos i zapisz je lub przyklej na miejscu, gdzie wszyscy mogą je zobaczyć. Omów propozycje z uczestnikami, zapytaj, czy się zgadzają, i daj miejsce na krótką dyskusję i dodatkowe przykłady zasad.

Na koniec podsumuj zasady i odwołuj się do nich podczas warsztatów, jeśli to konieczne.

1. Wspomnij o podstawowych zasadach obowiązujących na szkoleniu, takich jak szacunek wobec innych uczestników, aktywne uczestnictwo, słuchanie innych opinii itp.
2. Podkreśl, że każdy ma prawo do głosu.
3. Wskaż, jakie środki komunikacji będą używane w trakcie szkolenia, czy to będą pytania i odpowiedzi na żywo, platformy e-learningowe, czy inne narzędzia.
4. Podkreśl, jak ważne jest pierwsze wrażenie i zachęć uczestników do nawiązywania kontaktów i współpracy z innymi.
5. Zapytaj uczestników, czy mają jakieś pytania lub oczekiwania wobec szkolenia, co może pomóc dostosować treść do ich potrzeb.
6. Stwórz atmosferę otwartości i gotowości do nauki.
7. Zachęć uczestników do zadawania pytań i wyrażania swoich myśli i opinii.

Wskazówki dla trenera:

Przywitanie i wprowadzenie na szkoleniu stanowi ważny moment, który może wpłynąć na ogólną atmosferę i zaangażowanie uczestników. Dlatego warto poświęcić mu uwagę i zadbać o pozytywne pierwsze wrażenie.

PRZYKŁADY WSKAZÓWEK DOTYCZĄCYCH ZAPOZNAWANIA SIĘ UCZESTNIKÓW NA SZKOLENIU:

1) **SUPERMOCE** - poproś uczestników o wybranie swojej "supermocy" związanej z ich pracą lub zainteresowaniami. Następnie każ ich podzielić się tą informacją w małych grupach lub na forum otwartym. Przykład: "Jeśli twoja praca była supermocą, co by to było?". To nie tylko łamigłówka, ale także świetny sposób na poznanie ciekawych aspektów życia zawodowego uczestników.

2) **Mapa zainteresowań i podobieństw** - poproś uczestników o namalowanie na kartce papieru mapy, na której zaznaczą swoje zainteresowania (np. książki, filmy, hobby, podróże). Następnie poproś ich, aby znaleźli innych uczestników z podobnymi zainteresowaniami i omówili, co ich łączy. Ta aktywność nie tylko pomaga w nawiązywaniu połączeń, ale również tworzy atmosferę wspólnoty opartej na wspólnych pasjach.

MODUŁ I: WPŁYW DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI NA ŚRODOWISKO. (CZAS TRWANIA OK. 75 MIN)

Cele nauki obejmują:

- Dyskusję na temat wpływu działalności firmy na środowisko i klimat
- Przedstawienie kluczowych pojęć związanych z zarządzaniem środowiskowym
- Dyskusję na temat emisji gazów cieplarnianych, zużycie energii, gospodarka odpadami.
- Umożliwienie uczestnikom zidentyfikowania głównych obszarów, w których organizacje mogą mieć wpływ na otoczenie.
- Uświadomienie korzyści z wdrażania modelu GOZ w kontekście zrównoważonego rozwoju.

Wskazówka dla trenera:

W tym miejscu możesz użyć materiału (podcastu) wprowadzającego. Daj czas na odsłuchanie i ewentualne pytania do materiału. To może być dobry początek, należy dostosować to do grupy. Można podcast wysłać uczestnikom także przed szkoleniem, aby odsłuchali go jeszcze w domu.

1.1 WYKŁAD W FORMIE PREZENTACJI (40 MINUT)

Przedstaw slajdy od 1 do 12 uczestnikom. Daj uczestnikom możliwość zadawania pytań lub zapisujcie pytania, tak aby później do nich wrócić.

1.2 INFOGRAFIKA: WSPÓLNOTA OPARTA NA PASJI (10 MINUT)

Przedstaw obszary wpływu działalności biznesowej na środowisko. Omów negatywny wpływ, ale także postaraj się przedstawić szanse i ryzyka dla biznesu związane z danym obszarem. Wywołaj dyskusję z uczestnikami.

1.3 KARTA PRACY 9: WPŁYW NA ŚRODOWISKO (20 MINUT)

Omów kartę pracy z uczestnikami. Jest to indywidualna praca. Pozostały czas powinien być wykorzystany do dzielenia się odpowiedziami i umożliwienia uczestnikom zobaczenia różnych punktów widzenia. Zaprosz uczestników do dyskusji.

Wskazówki dla trenera:

- Przed przystąpieniem do wypełniania karty pracy, zachęć uczestników do zastanowienia się nad kontekstem swojej firmy. Zwróć uwagę na specyfikę branży, rodzaj działalności i zakres wpływu na środowisko.
- Poproś uczestników o dokładne opisanie branży, w jakiej działa ich firma. Zachęć ich do identyfikacji kluczowych obszarów działalności firmy.

Przykładowe wskazówki dla uczestników:

- Skupcie się na zasobach naturalnych wykorzystywanych w procesie produkcji lub świadczenia usług.
- Zadajcie sobie pytanie, jakie surowce są kluczowe dla waszej działalności.

Poproś uczestników o przemyślenie głównych środków transportu używanych w firmie i związane z nimi emisje. Warto zwrócić uwagę na różne etapy dostaw, logistyki i korzystanie z pojazdów firmowych.

Przykładowe wskazówki dla uczestników:

- Proszę o analizę działań firmy w obszarach konsumpcji i sprzedaży.
- Jakie czynniki wpływają negatywnie na środowisko w kontekście tych działań? Czy istnieją obszary, w których można wprowadzić ulepszenia?

Zachęć uczestników do udzielania rozwiniętych odpowiedzi. Niech zastanowią się nad konkretnymi przykładami, liczbami czy konsekwencjami działań. Im bardziej szczegółowe odpowiedzi, tym łatwiej będzie ocenić rzeczywisty wpływ firmy na środowisko.

- Po wypełnieniu karty pracy, zorganizuj sesję wspólnej dyskusji. Zachęć uczestników do dzielenia się swoimi wnioskami i spostrzeżeniami. Celem jest wymiana dobrych praktyk i inspiracja dla innych uczestników.
- Zakończ sesję kierując uwagę na konkretne kroki, które uczestnicy mogą podjąć, aby zminimalizować negatywny wpływ na środowisko. Niech każdy uczestnik zidentyfikuje potencjalne obszary poprawy.
- Podkreśl, że zrozumienie wpływu na środowisko jest pierwszym krokiem do podejmowania skutecznych działań. Świadomość tych kwestii może prowadzić do innowacyjnych rozwiązań i długofalowych korzyści dla firmy i środowiska.

1.4 PODSUMOWANIE (5 MINUT)

Podsumuj każdy punkt z celów nauki. Zachęć uczestników do odłożenia kart pracy lub notatek jako materiału, który może im sprawnie w przyszłości wdrażać zarządzania środowiskowe w organizacji.

Notatka dla trenera do wykładu:

Sektor prywatny jest współodpowiedzialny za osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju. W procesie tym kluczową rolę odgrywają duże firmy o zasięgu ponadnarodowym. Uwzględniając w swoich działaniach kwestie społecznej i środowiskowej na każdym etapie łańcucha dostaw mogą wyznaczać trendy i kierunki działań w sektorach, w których są aktywne. Osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju stanowi szansę dla biznesu. Ubóstwo, nierówności społeczne, niedobory wody, zmiany klimatyczne i degradacja zasobów naturalnych przynoszą negatywne efekty dla biznesu, dlatego w interesie firm powinno leżeć przeciwdziałanie tym zjawiskom. Inwestowanie w wypełnienie zobowiązań dotyczących celów zrównoważonego rozwoju może także otworzyć nowe rynki i możliwości dla biznesu oraz zabezpieczyć długoterminowo rozwój poszczególnych sektorów gospodarki. Zmiana sposobu, w jaki wydobywane są surowce, w jaki projektowane są usługi, z których korzystamy i w jaki produkowane są towary, które konsumujemy na co dzień może przyczynić się do polepszenia warunków życia milionów ludzi i zachowania cennych ekosystemów i zasobów. Kiedy masa krytyczna firm dbających o prawa człowieka i zachowanie środowiska zostanie przekroczona, praktyki te stają się normą i nastąpi przekształcenie całych sektorów i całych rynków.

Takie działanie ma potencjał, by przyczynić się istotnie do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. Wiarygodne standardy dostarczają wskazówek, odnośnie zrównoważonej produkcji w konkretny i praktyczny sposób. Standardy przyczyniają się do realizacji zrównoważonych celów rozwoju i przynoszą realne korzyści biznesowe. Warto zauważyć, że modyfikacje praktyk zarządzania wymagane do spełnienia standardów przyczyniają się także do poprawy ogólnej wydajności producentów, pracowników, przetwórców i handlowców.

MODUŁ II: NARZĘDZIA I METODY ZARZĄDZANIA KWESTIAMI ŚRODOWISKOWYMI (CZAS TRWANIA OK. 165 MIN)

Cele nauki obejmują:

- Przewiedzenie istoty i korzyści z wprowadzenia systemów zarządzania środowiskowego w firmie Wiedzę nt. normy ISO 14001
- Wiedzę nt. standardu EMAS
- Budowanie świadomości nt. zielonych technologii
- Dyskusję nt. roli szkoleń pracowników w rozumieniu zarządzania środowiskowego i wpływu działalności biznesu na klimat
- Poznanie istoty zarządzania łańcuchem dostaw w kontekście zarządzania środowiskowego

2.1 WYKŁAD W FORMIE PREZENTACJI (45 MINUT)

Przedstaw slajdy 36-47 uczestnikom. Daj uczestnikom możliwość zadawania pytań lub zapisujcie pytania, tak aby później do nich wrócić.

2.2 PODCAST 2 (25 MINUT)

Zaprezentuj podcast uczestnikom szkolenia, dając im czas na zapoznanie się z tematem.

Przykładowe pytania i tematy do dyskusji z uczestnikami szkolenia:

- W jaki sposób narzędzia implementacyjne, takie jak marketing ekologiczny czy systemy zarządzania środowiskowego, mogą wspierać organizacje w minimalizowaniu negatywnego wpływu na środowisko?
- Które normy zostały wymienione jako najbardziej powszechne określające wymagania dotyczące systemów środowiskowych, i jakie są ich główne cechy?
- jakie korzyści są związane z certyfikacją systemu zarządzania środowiskowego zgodnie z normą ISO 14001?
- Jak norma ISO 14001 wspiera organizacje w efektywnym zarządzaniu wpływem działań na środowisko?
- Jakie zasady kierujące zarządzaniem środowiskowym wymienia norma ISO 14001, a jakie są kluczowe elementy jej struktury?
- W jaki sposób norma ISO 14001 promuje zasadę ciągłego doskonalenia w kontekście zarządzania środowiskowego?
- Jakie są zastosowania normy ISO 14001 w różnych rodzajach organizacji, niezależnie od ich wielkości czy branży?

2.3 KARTA PRACY 1: NORMA ISO 14001 (30 MINUT)

Omów kartę pracy z uczestnikami. Karta zadań dla uczestników szkolenia obejmuje sześć kluczowych obszarów normy ISO 14001. Uczestnicy szkolenia będą mogli zgłębić każdy z obszarów, zrozumieć ich znaczenie i w praktyce dostosować je do konkretnych potrzeb organizacji.

Wskazówki dla trenera:

Możesz posłużyć się przykładami, aby nakierować uczestników lub podsumować ćwiczenie.

Przykładowe obszary weryfikacji:

Obszary normy ISO 14001	Obszary w organizacji
1. Polityka Środowiskowa	Sprawdzenie, czy organizacja posiada opracowaną i ogłoszoną politykę środowiskową. Możliwość dostosowania polityki do specyfiki branży, uwzględniając unikalne aspekty środowiskowe związane z danym sektorem.
2. Planowanie	Analiza aspektów środowiskowych związanych z procesami np. produkcyjnymi. Wprowadzenie planów działania na rzecz minimalizacji wpływu na środowisko, uwzględniając specyfikę branżową i lokalne warunki.
3. Wdrożenie i działanie	Ocena wdrożenia procedur zarządzania środowiskowego w codziennej praktyce. Wprowadzenie szkoleń dla pracowników, szczególnie tych z obszarów mogących wpływać na środowisko.
4. Monitorowanie i pomiar	Określenie wskaźników środowiskowych specyficznych dla danej branży. Implementacja systemu monitorowania emisji, zużycia surowców, czy też ilości wytwarzanych odpadów.
5. Ocena zgodności	Przegląd procedur w kontekście aktualnych norm i regulacji środowiskowych. Dostosowanie działań do branżowych standardów i wymogów prawnych.
6. Doskonalenie	Wyznaczanie działań korygujących i zapobiegawczych na podstawie wyników monitoringu. Promowanie kultury ciągłego doskonalenia w zakresie środowiska, uwzględniając specyfikę branżową.

2.4 PODCAST 3 (25 MINUT)

Zaprezentuj podcast uczestnikom szkolenia, dając im czas na zapoznanie się z tematem.

Przykładowe pytania i tematy do dyskusji z uczestnikami szkolenia:

- Jakie są główne różnice między systemem zarządzania środowiskowego zgodnym z normą ISO 14001 a systemem EMAS?
- Dlaczego rejestracja w EMAS jest uważana za prestiżową i jakie korzyści przynosi organizacjom?
- W jaki sposób wymagania systemu EMAS pomagają organizacjom sprostać wyzwaniom związanym ze zmianami klimatycznymi?
- Jakie są kluczowe kroki, jakie organizacja musi podjąć, aby spełnić wymagania EMAS dotyczące polityki ochrony środowiska i programu ochrony środowiska?
- W jaki sposób system EMAS wspiera zaangażowanie pracowników i jakie są kluczowe elementy deklaracji środowiskowej publikowanej przez organizacje zarejestrowane w EMAS?

2.5 KARTA PRACY 3: EMAS (30 MINUT)

Omów kartę pracy z uczestnikami. Karta zadań dla uczestników szkolenia obejmuje sześć kluczowych obszarów normy EMAS. Uczestnicy szkolenia będą mogli zgłębić każdy z obszarów, zrozumieć ich znaczenie i w praktyce dostosować je do konkretnych potrzeb organizacji.

Podstawą prawną systemu EMAS jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ek zarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS).

Certyfikat EMAS jest zgodny z normą ISO 14001. Podkreśla nastawienie organizacji na ciągłe doskonalenie się w obszarze bezpiecznego zarządzania środowiskiem.

Każda firma, która zdecyduje się na wdrożenie EMAS, musi przejść następujące etapy:

- Przeprowadzenie wstępnego przeglądu środowiskowego;
- Zidentyfikowanie aspektów środowiskowych i wyznaczenie aspektów znaczących;
- Opracowanie polityki środowiskowej;
- Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego zgodnie z wymaganiami EMAS;
- Przeprowadzenie auditów wewnętrznych systemu EMAS;
- Przygotowanie deklaracji środowiskowej.

Po wdrożeniu wymagań rozporządzenia EMAS organizacja powinna poddać się zewnętrznemu audytowi prowadzonemu przez akredytowanego weryfikatora środowiskowego EMAS (np. Centrum Certyfikacji Jakości). W ramach audytu weryfikator przeprowadzi weryfikację środowiskową wdrożonego systemu zarządzania środowiskowego oraz walidację deklaracji środowiskowej. Po pozytywnym wyniku audytu weryfikator podpisuje oświadczenie o spełnieniu przez organizację wymagań rozporządzenia EMAS.

Dzięki pozytywnej implementacji systemu, firma będzie mogła identyfikować się logo EMAS. Uzyska deklarację środowiskową w formie specjalnie przygotowanego dokumentu, który wskaże na proekologiczne nastawienie przedsiębiorstwa.

Korzyści z wdrożenia i certyfikacji EMAS

- Zwiększenie efektywności zarządzania procesami środowiskowymi.
- Wzrost identyfikacji pracowników z firmą.
- Ograniczenie do minimum zagrożeń środowiskowych.
- Potwierdzenie prestiżu firmy na rynku.
- Wzmocnienie zaufania wśród konsumentów i szerokiej opinii publicznej.
- Podkreślenie postawy proekologicznej i zaangażowania się w działania prośrodowiskowe.
- Ograniczenie zużycia surowców, wody i energii.
- Minimalizacja kosztów.
- Recykling oraz zmniejszanie ilości odpadów, ścieków i emisji gazów.
- Redukcja opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska.
- Minimalizacja wystąpienia awarii środowiskowych.
- Redukcja kosztów usuwania potencjalnych zanieczyszczeń.
- Przystosowanie i utrzymanie zgodności z coraz bardziej rygorystycznymi wymaganiami prawa.
- Zwiększenie pozycji konkurencyjnej na rynku.
- Zwiększenie wartości rynkowej organizacji.
- Obniżenie wysokości stawek ubezpieczeniowych.
- Wzrost świadomości ekologicznej pracowników.
- Poprawa wizerunku organizacji z uwagi na kompleksowe podejście do zagadnień środowiskowych świadczące o dobrym zarządzaniu.
- Nawiązanie otwartego dialogu z lokalną społecznością, organami administracji publicznej i innymi zainteresowanymi stronami.

Wskazówki dla trenera:

Możesz posłużyć się przykładami, aby nakierować uczestników lub podsumować ćwiczenie.

Przykładowe obszary weryfikacji:

Obszary normy EMAS	Obszary w organizacji
1. Zaangażowanie pracowników	Zidentyfikuj, czy pracownicy są świadomi i zaangażowani w cele dotyczące zarządzania środowiskowego.
2. Ocena wpływu na środowisko	Sprawdź, czy istnieje ocena wpływu na środowisko związana z działalnością firmy.
3. Monitorowanie i kontrola	Zweryfikuj, czy firma monitoruje i kontroluje swoje procesy pod kątem wpływu na środowisko.
4. Dostosowanie do zmiany warunków prawnych	Sprawdź, czy firma dostosowuje się do obowiązujących przepisów dotyczących ochrony środowiska.
5. Komunikacja zewnętrzna	Ocen, czy firma utrzymuje otwartą komunikację z interesariuszami w kwestiach środowiskowych.
6. Doskonalenie	Zastanów się, czy organizacja prowadzi system ciągłego doskonalenia w obszarze zarządzania środowiskowego.

2.6 PODSUMOWANIE (5 MINUT)

Podsumuj każdy punkt z celów nauki. Zachęć uczestników do odłożenia kart pracy lub notatek jako materiału, który może im sprawnie w przyszłości wdrażać zarządzania środowiskowe w organizacji.

MODUŁ III: ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE W FIRMIE (CZAS TRWANIA OK. 185 MIN)

Cele nauki obejmują:

- Znajomość celów zrównoważonego rozwoju
- Przedstawienie głównych zasad GOZ oraz dobrych praktyk w tym zakresie
- Omówienie korzyści ekologicznych z wdrażania GOZ
- Dyskusję nt. roli polityki środowiskowej firmy
- Przegląd certyfikatów i standardów w zakresie zarządzania środowiskowego
- Dyskusję nt. wdrażanych dobrych praktyk przez biznes w zakresie standaryzacji
- Omówienie procesu raportowania i monitorowania wpływu na środowisko

3.1 WYKŁAD W FORMIE PREZENTACJI (45 MINUT)

Przedstaw slajdy 13-16 i 55-77 uczestnikom. Daj uczestnikom możliwość zadawania pytań lub zapisujcie pytania, tak aby później do nich wrócić.

3.2 PRACA W GRUPACH NAD STUDIAMI PRZYPADKU (30 MINUT)

STUDIUM PRZYPADKU 1, 2, 3

Wybierz dowolne lub wszystkie studium przypadku w zakresie dobrych praktyk stosowania standaryzacji systemów zarządzania środowiskiem. Możesz użyć wszystkich w zależności od koncepcji szkolenia.

Podziel uczestników na grupy. Uczestnicy mają 20 minut na przeczytanie i dyskusję nt. treści zawartych w studium przypadku. Możesz poruszać się i zadawać inne pytania, zachęcając do oceny i myślenia krytycznego. W ostatnich 15 minutach każda grupa podsumowuje studium przypadku i dzieli się odpowiedziami z pozostałymi uczestnikami.

3.3 KARTA PRACY 2: NORMA ISO 14001 (25 MINUT)

Wskazówki dla trenera:

Jako przykłady przy ćwiczeniu wskaż konkretne zadania dla menadżera dotyczące implementacji obszarów ISO 14001 w firmie. Zachęć uczestników do rzetelnego wypełnienia ćwiczenia zgodnie z sytuacją organizacji, w której pracują. Na koniec przeprowadź dyskusję.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

GREEN
INDUSTRY
FOUNDATION

EURECYS

WSTiE

DIALOG
of Transformation

Przykładowe działania:

Obszary normy ISO 14001	Przykłady działań do wdrożenia w organizacji w danym obszarze
1. Polityka Środowiskowa	Określenie i opracowanie polityki środowiskowej, uwzględniającej cele zrównoważonego rozwoju i minimalizację wpływu na środowisko.
2. Planowanie	Przeprowadzenie analizy środowiskowej w firmie, identyfikacja aspektów środowiskowych i ustanowienie planów działania na rzecz ich redukcji.
3. Wdrożenie i działanie	Opracowanie i wdrożenie procedur zarządzania środowiskowego, przeprowadzenie szkoleń dla pracowników dotyczących działań zgodnych z normą.
4. Monitorowanie i pomiar	Określenie wskaźników środowiskowych, opracowanie systemu monitorowania emisji i innych aspektów środowiskowych.
5. Ocena zgodności	Przegląd i aktualizacja procedur w celu zapewnienia zgodności z aktualnymi normami i regulacjami środowiskowymi.
6. Doskonalenie	Ustalanie działań korygujących i zapobiegawczych na podstawie wyników monitoringu, promowanie kultury ciągłego doskonalenia w zakresie środowiska.

3.4 KARTA PRACY 4: EMAS (25 MINUT)

Wskazówki dla trenera:

Jako przykłady przy ćwiczeniu wskaż konkretne zadania dla menadżera dotyczące implementacji obszarów EMAS w firmie. Zachęć uczestników do rzetelnego wypełnienia ćwiczenia zgodnie z sytuacją organizacji, w której pracują. Na koniec przeprowadź dyskusję.

Przykładowe działania:

Obszary normy EMAS	Przykłady działań do wdrożenia w organizacji w danym obszarze
1. Zaangażowanie pracowników	<p>Wprowadź system regularnych szkoleń dotyczących odpowiedzialności środowiskowej oraz zachęcaj do aktywnego uczestnictwa pracowników w inicjatywach proekologicznych.</p> <p>Organizacja może zorganizować cykliczne szkolenia dla pracowników na temat roli i znaczenia działań proekologicznych w ramach firmy.</p> <p>Utworzenie grupy roboczej ds. zrównoważonego rozwoju, składającej się z pracowników z różnych działów, aby pobudzać innowacje i proponować rozwiązania proekologiczne.</p>
2. Ocena wpływu na środowisko	<p>Rozwijaj analizy wpływu na środowisko, szczególnie skupiając się na obszarach, w których wprowadzenie zmian mogłoby przynieść największe korzyści dla środowiska.</p> <p>Przeprowadzenie kompleksowej oceny wpływu na środowisko związanej z procesami produkcyjnymi i operacyjnymi firmy.</p> <p>Prowadzenie regularnych audytów ekologicznych w celu identyfikacji obszarów, w których można wprowadzić ulepszenia dla zminimalizowania negatywnego wpływu na środowisko.</p>
3. Monitorowanie i kontrola	<p>Wprowadź system bardziej zaawansowanego monitoringu emisji, zużycia energii oraz innych kluczowych wskaźników środowiskowych.</p> <p>Wprowadzenie systemu monitorowania zużycia energii, wody, oraz generowanych odpadów.</p> <p>Stworzenie systemu powiadamiania pracowników o bieżącym zużyciu zasobów, aby zwiększyć świadomość i zminimalizować marnotrawstwo.</p>

Przykładowe działania:

Obszary normy EMAS	Przykłady działań do wdrożenia w organizacji w danym obszarze
4. Dostosowanie do zmiany warunków prawnych	<p>Utwórz procedury monitorowania i aktualizacji przepisów środowiskowych, a także śledź zmiany legislacyjne, aby dostosować się do nich w odpowiednim czasie.</p> <p>Utworzenie dedykowanego zespołu, który śledzi i analizuje zmiany w przepisach środowiskowych.</p> <p>Regularne spotkania z przedstawicielami organów regulacyjnych w celu dostosowywania działań firmy do aktualnych wymogów prawnych.</p>
5. Komunikacja zewnętrzna	<p>Wprowadź strategię zwiększania transparentności działań środowiskowych firmy i uczestniczenia w dialogu ze społecznością lokalną.</p> <p>Opracowanie raportów środowiskowych dostępnych publicznie, prezentujących postępy firmy w obszarze zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Uczestnictwo w lokalnych wydarzeniach społecznych, aby zbudować silne relacje z lokalnymi społecznościami i pokazać zaangażowanie w kwestie środowiskowe.</p>
6. Doskonalenie	<p>Wprowadź mechanizmy identyfikacji i implementacji nowych, bardziej zrównoważonych praktyk oraz zachęcaj pracowników do proponowania innowacyjnych rozwiązań środowiskowych.</p> <p>Ustanowienie systemu monitorowania efektywności działań proekologicznych i ich wpływu na wyniki organizacji.</p> <p>Zachęcanie pracowników do zgłaszania pomysłów poprawy działań środowiskowych poprzez system nagród i uznania.</p>

3.5 KARTA PRACY 5: 3R (20 MINUT)

Wskazówki dla trenera:

W pierwszej kolejności wyjaśnij na czym polega GOZ oraz zasada 3R. Następnie poproś uczestników o opracowanie możliwych działań w swojej organizacji, które mogą wpisać się w zasadę 3R.

GOZ to skrót od gospodarki obiegu zamkniętego, inaczej zwanej gospodarką cyrkularną. To model gospodarczy przyszłości, w którym zasoby krążą w zamkniętym obiegu. Zmaksymalizowana jest ich wartość dodana, a zminimalizowane powstawanie odpadów.

W gospodarce obiegu zamkniętego obowiązuje hierarchia 3R. To coś więcej niż chwytliwe hasło. To hierarchia postępowania z zasobami w gospodarce cyrkularnej – zarówno surowcami, jak i odpadami. Trzy „R” to z angielskiego: reduce, reuse, recycle, czyli: redukuj, używaj ponownie, poddawaj recyklingowi. Im wyżej w hierarchii znajduje się dana metoda, tym jest lepsza.

Zatem priorytetem w GOZ jest redukcja liczby odpadów i wykorzystywanych surowców. Kolejnym rozwiązaniem jest przedłużanie życia surowców, np. poprzez ich ponowne wykorzystywanie, naprawę. Dopiero ostatnim działaniem w hierarchii GOZ jest recykling czy kompostowanie. Do ich przeprowadzenia bowiem wykorzystywane są kolejne zasoby (np. energia) i nie da się go przeprowadzać w nieskończoność. Inne metody postępowania, takie jak odzysk energetyczny czy likwidacja, nie są wskazane w gospodarce cyrkularnej, są bowiem marnowaniem surowców.

Hierarchia 3R jest świetnym narzędziem do oceny planowanych rozwiązań – im wyżej w hierarchii się znajdują, tym lepiej. Dla przykładu, ponowne wykorzystanie opakowania jest bardziej pożądane niż jego recykling. A jeszcze lepsza byłaby rezygnacja z opakowania w ogóle, gdyż wtedy nie wykorzystujemy żadnych zasobów ani do jego produkcji, ani zebrania i przetworzenia odpadu opakowaniowego.

3.6 PODSUMOWANIE (5 MINUT)

Podsumuj każdy punkt z celów nauki. Zachęć uczestników do odłożenia kart pracy lub notatek jako materiału, który może im sprawnie w przyszłości wdrażać zarządzania środowiskowe w organizacji.

MODUŁ IV: KWESTIE ZWIĄZANE Z KLIMATEM I ZMIANĄ KLIMATU (CZAS TRWANIA OK. 45 MINUT)

Cele nauki obejmują:

- Dyskusję nt. zmian klimatycznych, przyczyn i skutków
- Przetworzenie celów związanych z reedukacją emisji gazów cieplarnianych
- Przedstawienie roli biznesu w redukcji emisji i osiągnięciu celów klimatycznych

4.1 WYKŁAD W FORMIE PREZENTACJI (45 MINUT)

Przedstaw slajdy 48-55 uczestnikom. Daj uczestnikom możliwość zadawania pytań lub zapisujcie pytania, tak aby później do nich wrócić.

MODUŁ V: SKUTKI NIEODPOWIEDZIALNEGO DZIAŁANIA ORGANIZACJI W ZAKRESIE KLIMATU (CZAS TRWANIA OK. 95 MINUT)

Cele nauki obejmują:

- Dyskusję nt. problemów związanych z klimatem
- Przetworzenie kluczowych ryzyk dot. zmian klimatycznych
- Omówienie narzędzi i technik w zakresie zarządzania ryzykiem klimatycznym
- Narzędzia i techniki w zakresie zarządzania ryzykiem klimatycznym

5.1 WYKŁAD W FORMIE PREZENTACJI (45 MINUT)

Przedstaw slajdy 17-33 uczestnikom. Daj uczestnikom możliwość zadawania pytań lub zapisujcie pytania, tak aby później do nich wrócić.

5.2 KARTA PRACY 10: ZMIANY KLIMATYCZNE (45 MINUT)

Wskazówki dla trenera:

Cel ćwiczenia: Zrozumienie głównych przyczyn i skutków zmian klimatycznych oraz identyfikacja działań, które mogą przyczynić się do łagodzenia tych skutków.

Etapy:

1. Podział uczestników na grupy 3-4 osobowe.
2. Każda z grup otrzymuje arkusze zadań oraz kolorowe markery.
3. Zadanie 1: grupy muszą narysować diagram lub mapę myśli przedstawiającą główne przyczyny zmian klimatycznych związanych z działalnością biznesu. Każda grupa powinna przedstawić swoje wnioski reszcie uczestników.
4. Zadanie 2: grupy muszą narysować diagram lub mapę myśli przedstawiającą główne skutki zmian klimatycznych związanych z działalnością biznesu. Mogą to być skutki dla środowiska, społeczeństwa, gospodarki itp. Każda grupa powinna przedstawić swoje wnioski reszcie uczestników.
5. Jako trener poprowadź dyskusję w grupie nt. przedstawionych przyczyn i skutków. Podkreśl konieczność zastanowienia się jakie działania indywidualne oraz w organizacji mogą pomóc w łagodzeniu skutków zmian klimatycznych.

5.3 PODSUMOWANIE (5 MINUT)

Podsumuj każdy punkt z celów nauki. Zachęć uczestników do odłożenia kart pracy lub notatek jako materiału, który może im sprawnie w przyszłości wdrażać zarządzania środowiskowe w organizacji.

MODUŁ VI: SKUTECZNE STRATEGIE ZARZĄDZANIA KWESTIAMI ŚRODOWISKOWYMI I KLIMATYCZNYMI (CZAS TRWANIA OK. 125 MINUT)

Cele nauki obejmują:

- Strategie zarządzania kwestiami środowiskowymi i klimatycznymi
- Korzyści z wdrażania strategii
- Przewiedzenie koncepcji strategii zarządzania kwestiami środowiskowymi i klimatycznymi
- Omówienie korzyści z wdrażania strategii
- Przewiedzenie dobrych praktyk współpracy i wspólnych działań na rzecz środowiska i klimatu

6.1 WYKŁAD W FORMIE PREZENTACJI (40 MINUT)

Od początku zaprezentuj uczestnikom wszystkie slajdy. Trzeba to zrobić szybko, zamiast czytać slajdy i przekazywać treści uczestnikom, trzeba zweryfikować ich wiedzę. Zapytaj uczestników, czy widzieli jakieś aspekty prezentacji z poprzednich modułów, co do których mają pytania. Wyjaśnij wszelkie uwagi uczestników.

Wskazówka: nie spędzaj czasu na każdym slajdzie. Spróbuj uzyskać ogólny obraz luk w wiedzy.

6.2 KARTA PRACY 6: STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA (30 MINUT)

Celem tego ćwiczenia jest stworzenie spersonalizowanej strategii ochrony środowiska, dostosowanej do specyfiki organizacji. Zapewnienie, że każdy menadżer rozumie rolę, jaką odgrywa jego dział w osiąganiu celów związanych z ochroną środowiska, jest kluczowe dla skutecznego wdrażania zrównoważonych praktyk w organizacji.

Dodatkowy materiał dla trenera:

Świat dąży do zrównoważonej gospodarki w związku z czym powstaje szereg wytycznych, polityk, zmian prawnych, które wyznaczają trendy, cele, a czasem i kierunki działań firm na najbliższe lata. Europejski Zielony Ład, Agenda 2030 i związane z nią cele zrównoważonego rozwoju lub polityka klimatyczno-energetyczna to tylko niektóre zagadnienia, z których wynikają szanse oraz zagrożenia dla przedsiębiorstw. Są one istotne pod kątem zarządzania ryzykiem środowiskowym oraz klimatycznym i należy mieć je na uwadze przygotowując strategię.

Cele stawiane do realizacji na kolejne lata w strategii środowiskowej firmy powinny być wyznaczane świadomie, z uwzględnieniem m.in.:

- bieżącej sytuacji zakładu;
- aktualnych trendów w ochronie środowiska;
- perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa;
- oczekiwań interesariuszy, tj. pracowników, klientów, kontrahentów, inwestorów czy społeczeństwa;
- działań podejmowanych przez konkurencję.

Strategia środowiskowa to odpowiedzialność przedsiębiorstwa za ochronę środowiska naturalnego znajduje wyraz w strategiach uwzględniających warunki ekologiczne.

Do najważniejszych należą:

- zmniejszenie zużycia zasobów,
- strategia obrotu wtórnego,
- zastępowanie technologii szkodliwych technologiami bezpiecznymi dla środowiska,
- produkcja nieszkodliwa dla środowiska,
- strategię eliminacji szkód wyrządzonych środowisku.

Można cztery typy strategii ochrony środowiska:

1. strategia ofensywna polegająca na wykorzystaniu wszelkich środków, również kredytów bankowych do poprawy procesów produkcyjnych pod kątem ochrony środowiska, doskonalenia struktur organizacyjnych w taki sposób, aby łączyły one ochronę środowiska ze wszystkimi zadaniami przedsiębiorstwa, a także na tworzeniu kultury ekologicznej utrwalającej przeświadczenie, że odpowiedzialność za środowisko spoczywa na każdym pracowniku stosownie do jego możliwości i kompetencji,
2. strategię innowacyjną, które polegają na poszukiwaniu nowych technologii, konstrukcji i wyrobów dostosowanych do wymogów ochrony środowiska, czyli na tworzeniu „czystych” ekologicznie produktów, budowie obiegów zamkniętych i przekształcaniu odpadów w zasoby naturalne, a więc na działaniach poprawiających radykalnie stosunki przedsiębiorstwa ze środowiskiem,
3. strategię defensywną, polegającą na wycofywaniu z rynku wyrobów i częściowej rezygnacji z technologii nie spełniających kryteriów ekologicznych, a także na podnoszeniu stopnia ich „ekologiczności” dzięki usprawnieniu i modyfikowaniu stosowanych procesów produkcyjnych i ich organizacji (częściowy recykling, częściowa likwidacja szkód środowiskowych, usprawnienie transportu, oszczędniejsze używanie zapasów itp.),
4. strategię pasywną (bierną, obojętną) która polega na przestrzeganiu tylko koniecznych przepisów o ochronie środowiska, aby nie narazić przedsiębiorstwa na opłaty karne i straty związane z utratą dobrego wizerunku w otoczeniu.

6.3 KARTA PRACY 7: SYMULACJA ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO Z PERSPEKTYWY EKOLOGICZNEJ (30 MINUT)

Cel zadania:

Rozwój umiejętności zarządzania kryzysowego w kontekście wyzwań związanych ze zmianami klimatu i ochroną środowiska.

Etapy zadania:

1. Grupa otrzymuje scenariusz kryzysowy. Zadaniem poszczególnych grup jest opracowanie strategii radzenia sobie z kryzysem, minimalizując negatywny wpływ na środowisko i utrzymując stabilność operacyjną firmy. Grupy powinny rozważyć komunikację z interesariuszami, zarządzanie zasobami, plany awaryjne, a także długoterminowe działania zapobiegawcze.
2. Po opracowaniu strategii, każda grupa prezentuje swoje rozwiązania i podejście do zarządzania kryzysowego, a następnie grupy wspólnie dyskutują o potencjalnych wadach i zaletach różnych podejść.
3. Po zakończeniu symulacji przeprowadźcie sesję debriefingu, podkreślając kluczowe wnioski, sukcesy i wyzwania, z którymi organizacja musiała się zmierzyć. To ćwiczenie ma na celu lepsze zrozumienie procesów zarządzania kryzysem w sytuacji ekstremalnych zjawisk pogodowych i identyfikację obszarów, które wymagają dalszej poprawy.

6.4 KARTA PRACY 8: INICJATYWY NA RZECZ ŚRODOWISKA (20 MINUT)

Celem zadania jest podniesienie świadomości uczestników na temat obecnych i potencjalnych inicjatyw na rzecz środowiska w ich organizacjach.

Wskazówki dla trenera:

- Podkreśl korzyści dla organizacji wynikające z zaangażowania w zrównoważone praktyki.
- Poproś uczestników o przedstawienie obecnych środowiskowych inicjatyw w swojej organizacji.
- Przeprowadź krótką dyskusję na temat ich skuteczności i ewentualnych wyzwań.
- Zalecaj uczestnikom przeprowadzenie analizy środowiskowej w swoich dziedzinach działania.
- Pytaj o identyfikację obszarów, w których organizacja może wprowadzić ulepszenia.
- Zachęć uczestników do wymyślania nowych, kreatywnych pomysłów na środowiskowe inicjatywy.
- Podkreśl, że pomysły powinny być realistyczne i możliwe do wdrożenia w kontekście organizacji.
- Podziel uczestników na małe grupy, aby mogli wspólnie opracować pomysły na inicjatywy.
- Zachęć do różnorodności pomysłów i uwzględniania różnych obszarów działalności organizacji.
- Poproś grupy o analizę dostępnych zasobów (finansowych, ludzkich, technologicznych) potrzebnych do wdrożenia zaproponowanych inicjatyw.
- Każda grupa powinna przedstawić swoje pomysły reszcie uczestników.
- Zachęć do wymiany opinii i sugestii.

6.5 PODSUMOWANIE (5 MINUT)

Podsumuj każdy punkt z celów nauki. Zachęć uczestników do odłożenia kart pracy lub notatek jako materiału, który może im sprawnie w przyszłości wdrażać zarządzania środowiskowe w organizacji.

PODSUMOWANIE (30 MINUT)

Cele nauki obejmują:

- Podsumowanie głównych kwestii dot. zarządzania środowiskowego oraz zmian klimatycznych omówionych podczas szkolenia przez uczestników.
- Wyróżnienie najważniejszych wniosków i zaleceń dla menadżerów przedsiębiorstw w zakresie zarządzania środowiskowego w organizacji.
- Ocena szkolenia i komentarze uczestników.

1. Przeprowadź ewaluację szkolenia poprzez rozesłanie ankiet na końcu tego dokumentu scenariusza.
2. Wręcz dyplomy uczestnikom szkoleń.
3. Podziękuj uczestnikom.

ANKIETA EWALUACYJNA

Drodzy Uczestnicy,

Mamy nadzieję, że dzisiejsze szkolenie było dla Was interesujące i mieliście okazję dowiedzieć się wielu cennych rzeczy dla swojej działalności jako menadżerów. Zależy nam na Waszej opinii, dlatego będziemy bardzo wdzięczni, jeśli poświęćcie chwilę na wypełnienie poniższej ankiety.

Ankieta jest anonimowa.

1. Czy szkolenie dostarczyło wystarczającej wiedzy i technik dotyczących zarządzania środowiskowego i zmian klimatycznych?

- ZDECYDOWANIE TAK
- RACZEJ TAK
- RACZEJ NIE
- ZDECYDOWANIE NIE

2. Czy szkolenie dostarczyło praktycznych narzędzi pomagających planować i wdrażać zarządzanie środowiskowe w organizacji?

- ZDECYDOWANIE TAK
- RACZEJ TAK
- RACZEJ NIE
- ZDECYDOWANIE NIE

3. Czy narzędzia i techniki dot. zarządzania środowiskowego przedstawione podczas szkolenia były pomocne i mogą zostać wykorzystane w Pana/Pani organizacji?

- ZDECYDOWANIE TAK
- RACZEJ TAK
- RACZEJ NIE
- ZDECYDOWANIE NIE

4. Która część zajęć podobała się Panu/Pani najbardziej?

.....
.....
.....
.....

5. Czy jako menadżer w organizacji wykorzysta Pan/Pani wiedzę i techniki dot. zarządzania środowiskowego w swojej pracy?

- ZDECYDOWANIE TAK
- RACZEJ TAK
- RACZEJ NIE
- ZDECYDOWANIE NIE

6. Czy chciałby Pan/chciałaby Pani wziąć udział w innych zajęciach tematycznych?

- TAK
- NIE

7. Jeśli tak, prosimy o wpisanie tematów, które byłyby dla Pana/Pani interesujące.

.....
.....
.....
.....

8. Dodatkowe uwagi:

.....
.....
.....
.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.